

מכשפה לא תחיה

הסרט HAXAN - סרטו החלוצי של הקולנוען הדני Benjamin Christensen משנת 1922 - הוקרן לאחרונה במועדון 'ושרט לנפש' (מוסד ירוחמי ותיק - להצטרפות חייגו 6583134) וקצר שבחים רבים. הסרט מתחקה אחר תופעת הכישוף בימי הביניים על כל היבטיה, במין שילוב מוזר של סרט תעודה מבית ערוץ ההיסטוריה, סרט אימה גרמני נוסח שנות העשרים, אווירה ימי-ביניימית, ואָרְט מוקפד ומסוגנן.

הכישוף הינו פעולה הנעשית לשם שינוי טבעו של אדם, יצור חי או חפץ. בתורה, כידוע, נאסר הכישוף (שמות כב 17, ויקרא יט 31), שהרי בבסיסו עומד הרעיון האלילי המכיר בכוחות שאינם כפופים לאל, ואשר ניתן להפעילם כנגד רצונו (אצל המצרים אף מתוארים האלים עצמם כרְבִי מכשפים הנזקקים לחכמת הכישוף לשם מימוש רצונותיהם).

בימי הביניים ואף בתקופת הרנסנס, האמונה בכישוף ובכוחם של המכשפים הילכה אימים על האוכלוסיה, לרבות השכבה המשכלת בה, ובולמוס של צייד מכשפים (בעיקר מכשפות) אחז את הציבור ואת השלטונות הכנסייתיים והחילוניים כאחד. כל חשד היה עילה להעמדה לדין וסיכוייו של הנאשם לצאת זכאי היו אפסיים כמעט. בעינויים אכזריים נסחטו מן הנאשמים הודאות שתוכנן היה תמיד תיאור של טקסים של עבודה זרה וגילוי עריות. באופן זה מצאו רבים (יש המעריכים את מספרם במיליונים) את מותם בשריפה על המוקד.

כפי שצוין קודם, הסרט משלב תיעוד של התופעה עם סיפור עלילה. החלקים התיעודיים לוקים לעיתים ביבשושיות שאינה הולמת את השפה הקולנועית, כמו סידרה אינסופית ומיגעת של כתוביות עם מידע, אך בחלקיו האחרים הסרט מלא דמיון והמצאות. בפני קריסטנסן עמדה המשימה של תרגום עולמם רווי השדים של אנשי ימי הביניים למדיום הקולנועי. לשם כך הוא עשה שימוש נרחב בטכניקות של framing, שילוב של תמונות קפואות, והטלת אור וצל שהוא פיתח באמצעים של אז, כדי ליצור תמונה של עולם אקספרסיוניסטי-סוריאליסטי. השדים השונים והמשונים עוצבו באופן תיאטרלי קומי, ועל אף שהמשחק בסרט אילם זה אינו מתעלה לרמת סרטיו של צ'ארלי צ'אפלין, ואין כמעט פיתוח של דמויות, יש עדיין חן רב בסיפור שהוא מספר.

הסרט יצא בהוצאה מחודשת על ידי Criterion, המתמחה בהוצאה לאור ושחזור של יצירות מופת מהעבר. למהדרין מן המהדרין אני ממליץ להשמיע ברקע את פס הקול שהולחן לסרט בשנות התשעים על ידי להקת הרוק המתקדם הצרפתית Art Zoyd כאלטרנטיבה לפס הקול, המביך משהו, שהוצמד לסרט בגרסה הנוכחית.

הסרט ניתן להזמנה בדואר דרך 'אינדיק' (www.indic.net) שהיא השלוחה בְּרִשְׁת של ספרית 'האוזן השלישית' בת"א.

בשלושת השבועות הקרובים – ימי בין המצרים – נעסוק בשלושה סיפורי חורבן של ש"י עגנון.